

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000858

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 07-04-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Вердіян Маріам Сергіївна

2. Mariam S. Verdiiian

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 025

Назва наукової спеціальності: Музичне мистецтво

Галузь / галузі знань: культура і мистецтво

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Музичне мистецтво

Дата захисту: 26-01-2023

Спеціальність за освітою: Музичне мистецтво

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 619

Повне найменування юридичної особи: Національна музична академія України імені П. І. Чайковського

Код за ЄДРПОУ: 02214188

Місцезнаходження: вул. Архітектора Городецького 1-3/11, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури та інформаційної політики України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національна музична академія України імені П. І. Чайковського

Код за ЄДРПОУ: 02214188

Місцезнаходження: вул. Архітектора Городецького 1-3/11, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури та інформаційної політики України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 18.41.11.11, 18.41.91

Тема дисертації:

1. Симфонії Авета Тертеряна: композиційно-драматургічні аспекти
2. Symphonies of Avet Terteryan: compositional and dramaturgic aspects

Реферат:

1. Одним з важливих наукових секторів у сучасному музикознавстві є дослідницьке поле, пов'язане з вивченням процесів формування національних композиторських шкіл, зокрема – в країнах Закавказзя (Вірменії, Грузії та Азербайджані). XX століття стало у цьому відношенні досить показовим, демонструючи активізацію академічних музичних спільнот східних країн у векторі освоєння, переосмислення, експериментування з традиціями західноєвропейського мистецтва через призму своєї національної ідентичності. Безумовно, цей шлях у кожній країні тривав в своєму темпоритмі, але в другій половині століття в більшості з них вже сформувалося поняття «національна школа» та склалися певні традиції її розвитку. З цієї точки зору завжди цікаво вивчати творчість композиторів, які стали символами видатних досягнень у мистецькій історії країни та досліджувати, який саме їх творчий метод став в опус-музиці базисом природного синтезу національної специфіки мислення та західно-класичної системи письма. В

антології вірменської культури ХХ століття таким «ашугом-новатором» музичного мистецтва став композитор Авет Рубенович Тертерян. Його творчість яскраво уособлювала синтез високої композиторської майстерності, володіння багатим арсеналом мовних новацій минулого століття з глибинними, архаїчними пластами вітчизняної культури. Це тяжіння композитора до новаторства було відображено в усіх сферах його творчості, але провідним жанровим полем, де Тертерян найяскравіше реалізував свій унікальний творчий метод, виявилась симфонічна музика. Автор восьми опусів став продовжувачем національної історії жанру від фольклорних обробок Комітаса до перших власне симфоній Арама Хачатуряна, та одночасно – руйнівником встановлених цими композиторами канонів. Синергією такої творчої роботи композитора стало виникнення у вірменській симфонічній музиці феномену «національного симфонізму». Одним з головних аспектів його створення є унікальна система побудови композиційно-драматургічної архітекtonіки симфоній Тертеряна, еволюцію якої можна простежити від ранніх циклічних творів (1969 – Перша симфонія, 1972 – Друга симфонія, 1975 – Третя симфонія) до одночастинної моделі жанру (1976 – Четверта симфонія, 1978 – П'ята симфонія, 1981 – Шоста симфонія, 1987 – Сьома симфонія, 1989 – Восьма симфонія). У синтезі з тембральною драматургією та принципом реконструкції мовного комплексу вірменського фольклору проявляється «тертеріанівська концепція» одиничного звуку як основна формотворча інтенція його симфоній. Вона органічно увійшла в жанрову систему класичного інваріанту, перекодувавши його під індивідуальну стилістику композитора, коріння якої заглиблені у монодичній природі вірменської народної музики. Вивчення означеного комплексу явищ в дискурсі еволюції симфонічної творчості композитора становить актуальність представленого дослідження. Наукова новизна. В українському музикознавстві вперше здійснено аналіз всіх симфоній Авета Тертеряна з позиції їх композиційно-драматургічної організації; виявлено індивідуальні риси формування цілісності обраних творів у взаємодії зі специфікою сонорно-алеаторних принципів організації матеріалу; висвітлено логіку формотворення сонорної композиції на основі «теорії форментів» музикознавців О. Маклігіна та Ю. Холопова; розкрито еволюцію симфонічної творчості від циклічних (Перша – Третя) до одночастинних інваріантів жанру (Четверта – Восьма); визначено специфіку синтезу східної техніко-композиційної системи⁴ монодійної природи з архітекtonікою симфоній композитора; зроблено теоретичний аналіз Восьмої симфонії Тертеряна.

2. One of the important scientific sectors in modern musicology is the research field related to the study of the formation processes of national composer schools, including in the Transcaucasian countries (Armenia, Georgia and Azerbaijan). The XX century was quite indicative in this regard, demonstrating the activation of academic musical communities of Eastern countries in the vector of mastering, rethinking, experimenting with the traditions of Western European art through the prism of their national identity. Of course, this path in each country continued at its own pace, but in the second half of the century in most of them the concept of «national school» has already been formed and certain traditions of its development have been formed. From this point of view, it is always interesting to study the works of composers who have become symbols of outstanding achievements in the artistic history of the country and to investigate what kind of their creative method has become the basis of the natural synthesis of the national specificity of thinking and the Western classical writing system in opus music. In the anthology of the XX century Armenian culture, the composer Avet Rubenovich Terteryan became such an «ashug-innovator» of the musical art of that time. His work vividly embodied the synthesis of high compositional skill, possession of a rich arsenal of the last century linguistic innovations with the deep, archaic layers of national culture. This tendency of the composer to innovation was reflected in all spheres of his work, but the leading genre field, where Terteryan most vividly realized his unique creative method, was symphonic music. The author of eight opuses became the continuer of the national history of the genre from Komitas' folklore arrangements to the first symphonies of Aram Khachaturian, and at the same time – the destroyer of the canons established by these composers. The synergy of such creative composer work was the emergence of the phenomenon of «national symphonism» in Armenian symphonic music. One of the main aspects of its creation is the unique system of compositional and dramatic architectonics of Terteryan's symphonies, the evolution of which can be traced from the early cyclical works (1969 – First Symphony, 1972 – Second Symphony, 1975 – Third Symphony) to the one-movement model of the genre (1976 – Fourth Symphony, 1978 – Fifth Symphony, 1981 – Sixth Symphony, 1987 –

Seventh Symphony, 1989 – Eighth Symphony). In synthesis with the timbre drama and the reconstruction principle of the linguistic complex of Armenian folklore, the «Terteryan concept» of a single sound is manifested as the main formative intention of his symphonies. It organically entered the genre system of the classical invariant, recoding it for the individual style of the composer, the roots of which are deepened in the monodic nature of Armenian folk music. The study of this complex of phenomena in the discourse of the composer's symphonic creativity evolution is the relevance of the presented research. Scientific novelty. For the first time in Ukrainian musicology the analysis of all Avet Terteryan symphonies from the point of view of their compositional and dramatic organization is carried out; individual formation features of the integrity of the selected works in interaction with the specifics of sonoristic and aleatoric organization principles of the material are revealed; the logic of the sonoristic composition formation on the basis of the «formants theory» of musicologists O. Maklygin and Y. Kholopov; the evolution of symphonic creativity from cyclic (First – Third) to one-movement invariants of the genre (Fourth – Eighth) is revealed; the specifics of the synthesis of the eastern technical and compositional system of monodic nature with the architectonics of the composer's symphonies are determined; the theoretical analysis of Terteryan's Eighth Symphony is made.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Вердіян М. П'ята симфонія Авета Тертеріяна як втілення східного відчуття звуку // Київське музикознавство : зб. ст. Київ : Видання Київського інституту музики імені Р. М. Глієра, 2017. Вип. 56. С. 59–69.
- Вердіян М. Шоста симфонія Авета Тертеріяна як метафора вселенського реквієму // Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка. Вип. 42–43 : Музикознавчий універсум : зб. ст. Львів, 2018. С. 124–136.
- Вердіян М. С. Одночастинні симфонії Авета Тертеріяна: композиційно-драматургічні аспекти (на прикладі П'ятої та Шостої симфоній) // Київське музикознавство : зб. ст. Київ : Видання Київського інституту музики імені Р. М. Глієра, 2018. Вип. 58. С. 66–78.
- Вердіян М. С. Сьома симфонія Авета Тертеріяна як втілення ідеї Апокаліпсису // Культура і сучасність : альманах. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2019. №1. С. 222–228.
- Verdiian M. The principles of postoludity in the Eighth symphony of Avet Terteryan // The European Journal of Arts, Premier Publishing s.r.o. Vienna. №1, 2021. P. 34–39.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Філатова Тетяна Володимирівна
2. Tetiana V. Filatova

Кваліфікація: к.мист., доц., 17.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна музична академія України імені П. І. Чайковського

Код за ЄДРПОУ: 02214188

Місцезнаходження: вул. Архітектора Городецького 1-3/11, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури та інформаційної політики України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Самойленко Олександра Іванівна
2. Oleksandra I. Samoylenko

Кваліфікація: д. мист., професор, 17.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2071-9587

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?user=NvZ_xC8AAAAJ&hl=uk

Повне найменування юридичної особи: Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової

Код за ЄДРПОУ: 02214254

Місцезнаходження: вул. Новосельського, Одеса, 65023, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури та стратегічних комунікацій України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Купіна Дарина Дмитрівна
2. Daryna Kupina

Кваліфікація: к. мист., доц., 17.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9624-9916

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Комунальний заклад вищої освіти "Дніпровська академія музики" Дніпропетровської обласної ради"

Код за ЄДРПОУ: 02214515

Місцезнаходження: вул. Ливарна, Дніпро, Дніпровський р-н., 49044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Держадміністрація

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Жарков Олександр Миколайович

2. Oleksandr Zharkov

Кваліфікація: к. мист., професор, 17.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0196-2933

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна музична академія України імені П. І. Чайковського

Код за ЄДРПОУ: 02214188

Місцезнаходження: вул. Архітектора Городецького 1-3/11, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури та інформаційної політики України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тукова Ірина Геннадіївна

2. Iryna G. Tukova

Кваліфікація: д. мист., доц., 17.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4786-0484

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна музична академія України імені П. І. Чайковського

Код за ЄДРПОУ: 02214188

Місцезнаходження: вул. Архітектора Городецького 1-3/11, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури та інформаційної політики України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Редя Валентина Яківна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Редя Валентина Яківна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Волосатих Ольга Юріївна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна